

“ILM-FAN VA TA’LIMDA INNOVATSION YONDASHUVLAR, MUAMMOLAR,
TAKLIF VA YECHIMLAR”
KO’P TARMOQLI 6-SONLI RESPUBLIKA ILMIIY-ONLAYN
KONFERENSIYASI

01	ANIQ FANLAR	02	TARIX FANLARI	03	IJTIMOIIY FANLAR
	TABIIY FANLAR		SOTSILOGIYA FANLARI		PSIXOLOGIYA FANLARI
	TEXNIKA FANLARI		JISMONIY MADANIYAT		FALSAFA FANLARI

PEDAGOGIKA

FILOLOGIYA

SAN’AT VA MADANIYAT FANLARI

ICI JOURNALS
MASTER LIST

“ACADEMIA SCIENCE”

“UzACADEMIA”

SCIENTIFIC-METHODICAL JOURNAL

ISSN (E) – 2181 – 1334

“ILM-FAN VA TA’LIMDA INNOVATSION YONDASHUVLAR,
MUAMMOLAR, TAKLIF VA YECHIMLAR” MAVZUSIDAGI
6-SONLI RESPUBLIKA ILMIY-ONLAYN KONFERENSIYASI

MATERIALLARI TO‘PLAMI

20-NOYABR, 2020-YIL

2-QISM

MATERIALS OF THE 6TH REPUBLICAN SCIENTIFIC-ONLINE
CONFERENCE ON “INNOVATIVE APPROACHES, PROBLEMS,
SUGGESTIONS AND SOLUTIONS IN SCIENCE AND EDUCATION”

20 NOVEMBER 2020

PART-2

Google Scholar

ICWORLD of
JOURNALS

www.academiascience.org

TAHRIRIYAT

Editor in chief

Eshmatov Gayratjon Marupovich

Executive Secretary

Abdullayev Ravshanjon Inomjon ugli
*He is a history teacher at Baghdad District
8 Secondary School*

Preparing for publishing

Khalikov Mukhriddin Tavakkaljon ugli
Fergana State University

Bosh muharrir

Eshmatov G'ayratjon Ma'rupovich

Mas'ul kotib

Abdullayev Ravshanjon Inomjon o'g'li
*Bag'dod tumani 8-umumiy o'rta ta'lim
maktabi tarix fani o'qituvchisi*

Nashrga tayyorlovchi

Holiqov Muhridin Tavakkaljon o'g'li
Farg'ona davlat universiteti

Tahrir kengashi a'zolari

Sultonali Mannopov

O'zbekiston xalq artisti, professor

Eshmetov Izzat Do'simbatovich

*O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi,
texnika fanlari doktori, professor*

Matibaev Taspolat Baltabaevich

Sotsiologiya fanlari doktori (DSc), Professor, Turon FA Akademik

Abdullayev Muzrobjon Gulamovich

Andijon davlat universiteti, professor

Akramova Shahnoza Abrorovna

*Milliy gvardiya Xarbiy-texnika instituti Psixologiya va pedagogika kafedrasini
mudiri, Pedagogika fanlari doktori, dotsent*

Arslanov Sharafutdin Sultanovich

kimyo fanlari doktori, professor

Tuychiyeva Inoyat Ibragimovna

Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori

Oripov O'rolboy Ahmedovich

Navoiy davlat pedagogika instituti, PhD

Fazliyeva Zebo Kamarbekovna

O'zbekiston davlat Xoreografiya Akademiyasi, dotsent

Azimov Baxtiyor Ganievich

O'zbekiston davlat konservatoriyasi, Pedagogika fanlari nomzodi, dotsent

Xusanova Xayriniso Tayirovna

O'zMU, sotsiologiya fanlari nomzodi, dotsent

Smaylova Gulmari Yuldashevna

Dotsent

Bazarov Otabek Odilovich

Qo'qon davlat pedagogika instituti, PhD

Popov Dmitriy Vladimirovich

*Andijon mashinasozlik instituti, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori
(PhD)*

Xudoyberdiyev Elyor Xatamovich

*O'zbekiston yoshlar ittifoqi Farg'ona viloyat Kengashi raisining birinchi
o'rinbosari, "Shuhrat" medali sohibi*

Atadjanova Ma'rifatxon Qurbonaliyevna

Furqat tumani XTB boshlang'ich ta'lim metodisti

Toshtemirov Otabek Abidovich

Farg'ona politexnika instituti

1.	Sh.Shodiyeva “SALOMATLIK” KONSEPTI BILAN BOG‘LIQ BIRLIKLAR XUSUSIDA	8
2.	Пардаева Ирода Уктамовна МЕТОДИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ОБУЧЕНИЯ ИЗЛОЖЕНИЯ И СОЧИНЕНИЯ	11
3.	Дилфузахон Носирова ЮРИДИК ТАЪЛИМДА ХОРИЖИЙ ТИЛЛАРНИ ЎРГАНИШ НИМА УЧУН МУҲИМ ?	14
4.	Сулаймонова Гулноза Урмонжоновна ОБЩЕНИЕ ВЗРОСЛЫХ И ДЕТЕЙ В СЕМЬЕ	16
5.	Jo‘rayeva Maxbuza Sharipovna AJDODLARIMIZDAN QOLGAN MILLIY AN‘ANALAR ASOSIDA BOSHLANG‘ICH SINFI O‘QUVCHILARINI NAFOSAT VA AXLOQIY TARBIYALASH	18
6.	Xalillayeva Mehribon Alimboy qizi TA‘LIM JARAYONIDA XALQ OG‘ZAKI IJODI NAMUNALARINING O‘QUVCHILAR AXLOQIY TARBIYASINI KUCHAYTIRISH YO‘LLARI	21
7.	Islomov Akmal Niyozovich ZAMONAVIY TA‘LIM TIZIMINING AFZALLIKLAR	24
8.	Ayapbergenova Saltanat Shinpolatovna T‘ALIM PROTSESSININ NATIJELILIGIN ASIRIWDI PEDAGOGIKALIQ PROGRAMMALIQ QURALLARDAN PAYDALANIV	27
9.	Сувонова Дилбар Набиевна МЕҲРИБОНЛИК УЙЛАРИ ТАРБИЯЛАНУВЧИЛАРИНИ ОИЛАВИЙ ҲАЁТГА ТАЙЁРЛАШ	30
10.	Расулова Зилола Дурдимуротовна ТЕХНОЛОГИЯ ДАРСЛАРИДА НОАНЪАНАВИЙ ТАЪЛИМ МЕТОДЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШНИНГ НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ	33
11.	Худайберганаева Наргиса Курбонбаевна ТАЛАБАЛАРДА СОҒЛОМ ТУРМУШ ТАРЗИНИ ШАЛЛАНТИРИШНИНГ ТАШКИЛИЙ-ПЕДАГОГИК ШАРТ-ШАРОИТЛАРИ	36
12.	BASLAWISH KLASS OQIWSHILARIN T‘ASIRLI OQIWGA ‘UYRETIWDI MAQSETI H‘AM WAZIYPALARI	39
13.	Mirzayeva Barno O‘QUVCHI QALBIDA VATANGA MUHABBAT TUYG‘USINI SHAKLLANTIRISH	41
14.	Islamov Doniyorjon Sherkuzievich COMMON TEST TECHNIQUES	44
15.	Mirzajanova Nargiza Rustam qizi FEATURES OF DISTANCE TEACHING OF HISTORICAL DISCIPLINES	47
16.	Noriyeva Aziza Jasur qizi O‘QUVCHILARNING KREATIVLIK QOBILİYATLARINI RIVOJLANTIRISHDA NOSTANDART MISOL VA MASALALARNING AHAMIYATI	50
17.	Egamberdiyeva Dilrabo O‘ktamovna BOSHLANG‘ICH SINFI O‘QUVCHILARIDA MA‘NAVIY TARBIYANI SHAKLLANTIRISHNING DOLZARBLIGI VA ZARURIYATI	53
18.	Safarova Dildora Shomurotovna MAKTABGACHA TA‘LIM TASHKILOTLARIDA TARBIYACHINING	56

O'QUVCHILARNING KREATIVLIK QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISHDA NOSTANDART MISOL VA MASALALARNING AHAMIYATI

Noriyeva Aziza Jasur qizi
Jizzax davlat pedagogika instituti
I kurs magistranti

Anotatsiya: Maqolada matematika darslarida o'quvchilarning kreativlik qobiliyatlarini rivojlantirishda nostandart misol va masalalardan foydalanishning ahamiyati haqida bayon etilgan, hamda misollardan namunalar keltirilgan. Shuningdek hisoblash murakkab bo'lmagan nostandart misollardan dars jarayonida foydalanish o'quvchilar qamrovini oshirishi to'g'risida so'z yuritilgan.

Kalit so'zlar: O'quvchilar, kreativlik, yaratuvchanlik, nostansart misollar, bilimida bo'shlig'i bor o'quvchilar.

Kreativlik inglizcha "create" so'zidan olingan bo'lib, "yaratish", "ijod qilish" ma'nolarini anglatadi. Kreativlik qobiliyati-bu noodatiy fikrlash, ijodkorlik qobiliyati hisoblanib, taraqqiyotning bosh omillaridan biri hisoblanadi. O'quvchilarda ushbu qobiliyatni rivojlantirish o'qituvchi uchun ham farz, ham qarz hisoblanadi, zero Abdulla Avloniy aytganlaridek " Fikr tarbiyasi eng kerakli, ko'p zamonlardan beri taqdir qilinib kelgan, muallimlarning diqqatlariga suyalgan muqaddas bir vazifadur". Matematika darslarida nostandart misol va masalalardan foydalanish orqali o'quvchilarning kreativlik qobiliyatlarini sezilarli darajada rivojlantirish mumkin. Chunki nostandart misol va masalalarni yechish o'quvchilarda odatiy "qolip" usullarni emas, balki noodatiy yondashuvni talab etadi. Ushbu fikrning yaqqol isboti sifatida quyidagi misolni ko'rishimiz mumkin:

1-misol. $\frac{1}{x} + x = 2 \sin \frac{\pi}{2} x$ tenglamani yeching.

Yechish. Ushbu tenglamani yechishda tenglikning o'ng qismini $f(x) = \frac{1}{x} + x$ va chap qismini $g(x) = 2 \sin \frac{\pi}{2} x$ deb belgilab olamiz. $f(x)$ funksiyaning qiymatlar sohasi $(-\infty; -2] \cup [2; \infty)$ dan, $g(x)$ funksiyaning qiymatlar sohasi esa $[-2; 2]$ ekanligini hisobga olsak, bu funksiyalar ikki holdagina teng qiymat qabul qiladi.

1-holat. $\begin{cases} \frac{1}{x} + x = 2 \\ 2 \sin \frac{\pi}{2} x = 2 \end{cases}$ ushbu sistemadan $x = 1$ ga ega bo'lamiz.

$$2\text{-holat. } \begin{cases} \frac{1}{x} + x = -2 \\ 2 \sin \frac{\pi}{2} x = -2 \end{cases} \text{ dan } x = -1 \text{ ga ega bo'lamiz.}$$

$$\text{Javob: } x_1 = 1 ; x_2 = -1.$$

Bunday misollarni ishlash orqali o'quvchilar notanish vaziyatlarda egallagan bilimlaridan foydalanishni o'rganadilar. Lekin masalaning bir tomoni ham borki, bu hisobga olish darkor. "Ramka" dan tashqari fikrlash uchun avvalo "ramkani ichini yaxshi, qo'yingki a'lo darajada bilish talab etiladi. Bu esa bilimida bo'shlig'i bor o'quvchilar bilan ishlashda bir qator noqulayliklarni keltirib chiqarishi mumkin. Buning oldini olish uchun nostandart misollardan iloji boricha hisoblash murakkab bo'lmaganlaridan foydalanish lozim, zero asosiy maqsad o'quvchilarning yaratuvchanlik qobiliyatlarini rivojlantirish. Agar o'qituvchi buni hisobga olmasa hisoblash murakkab bo'lgan misol va masalalar kutilganiga qarama-qarshi natija berishi ham hech gap emas.

$$2\text{-misol. } (x^2 - 16)(x - 3) + 9x^2 = 0 \text{ tenglamani yeching.}$$

Yechimi. Berilgan tenglamaning ikkala tarafini $(x-3)^2$ ga bo'lamiz, chunki $x \neq 3$.

$$\frac{x^2 - 16}{x - 3} + \left(\frac{3x}{x - 3}\right)^2 = 0 \Rightarrow \left(\frac{x^2}{x - 3}\right)^2 - 6 \cdot \frac{x^2}{x - 3} - 16 = 0$$

Qulaylik uchun $\frac{x^2}{x - 3} = a$ deb belgilash kiritamiz. U holda

$$a^2 - 6a - 16 = 0 \Rightarrow a_1 = 8, a_2 = -2$$

$$1\text{-hol. } \frac{x^2}{x - 3} = 8 \Rightarrow x^2 - 8x + 24 = 0 \Rightarrow D < 0 \Rightarrow x_{1,2} \notin R$$

$$2\text{-hol. } \frac{x^2}{x - 3} = -2 \Rightarrow x^2 + 2x - 6 = 0 \Rightarrow x_{1,2} = \frac{-2 \pm 2\sqrt{7}}{2} = -1 \pm \sqrt{7}$$

3-misol. Aytaylik

$$\begin{cases} (xy^{-1})^{yx^{-1}} = x^y y^{-x} \\ \sqrt[2020]{\frac{xy^{-1} + yx^{-1}}{x^y + y^x}} = 2020^{\frac{xy^{-1} - yx^{-1}}{x^y + y^x}} \end{cases}$$

sistema o'rinli bo'lsin. U holda $(x + y)^{2020}$ ifoda son qiymatining oxirgi raqamini toping.

Yechimi. Tenglamani ushbu ko'rinishda yozib olamiz:

$$\left(\frac{x}{y}\right)^{\frac{x}{y}} = \frac{x^{\frac{x}{y}}}{y^{\frac{x}{y}}} = \frac{x^y}{y^x} \Rightarrow x^{\frac{x}{y}} = y^{\frac{x}{y}} \Rightarrow \frac{x}{y} - y = \frac{x}{y} - x = 0$$

tenglik kelib chiqadi. Bu yerda $x, y \neq 0$ Demak

$$\begin{cases} y = xy \\ y = x^2 \end{cases} \Rightarrow y = 1, x = 1$$

Bundan

$$(x + y)^{2020} = 2^{2020}$$

2 ning darajalaridan har 4 tasining oxirgi raqami takrorlanib kelishini inobatga olsak,

$$2^{2020} = (2^4)^{505} = \dots 6.$$

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Sanobar Jumanova “Noodatiy fikrlash mahorati yoxud kreativlik qanday shakllantiriladi?”

Ushbu konferensiya materiallari to'plami O'zbekiston Prezidentining 2020 yil 2 mart kungi «Ilm, ma'rifat va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish yili»da amalga oshirishga oid Davlat dasturi to'g'risida»gi Farmonida ko'zda tutilgan vazifalarni ijrosini ta'minlash maqsadida “Academia Science” ilmiy tadqiqotlar markazining www.academiascience.uz ilmiy jurnallar portali va “UZACADEMIA” ilmiy-uslubiy jurnali tahririyati tomonidan nashrga tayyorlandi va chop etildi.

Konferensiyaning maqsadi:

Professor-o'qituvchilar, talaba-yoshlarni jamiyatda olib borilayotgan ijtimoiy-siyosiy jarayonlardagi rolini kuchaytirish, innovatsion g'oyalarni amalga oshirish va takomillashtirish, shuningdek yoshlarning intellektual salohiyatini rivojlantirish va rag'batlantirish kabi ustuvor vazifalarini amalga oshirish hamda mazkur yo'nalishda ilmiy tadqiqot ishlarini faollashtirish, yoshlarimizning ma'naviy immunitetini kuchaytirish, ularning bo'sh vaqtini mazmunli o'tkazishda 5 ta muhim tashabbus muhim ahamiyat kasb etadi.

Eslatma! Konferensiya materiallari to'plamiga kiritilgan maqolalardagi raqamlar, ma'lumotlar haqqoniyligiga va keltirilgan iqtiboslar to'g'riligiga mualliflar shaxsan javobgardirlar.

Bosh muharrir

Eshmatov G'ayratjon Ma'rupovich

Mas'ul kotib

Ravshanjon Abdullayev
Bag'dod tumani 8-umumiy o'rta ta'lim maktabi tarix fani o'qituvchisi

Nashrga tayyorlovchi

Holiqov Muhiddin Tavakkaljon o'g'li
Farg'ona davlat universiteti

“Ilm-fan va ta'limda innovatsion yonadshuvlar, muammolar, taklif va yechimlar” mavzusidagi 6-sonli Respublika ilmiy-onlayn konferensiyasi materiallari to'plami, 20-noyabr, 2020-yil. – Farg'ona shahri: Academiascience, 2020. – 199 b.